

залежить від цілого ряду специфічних факторів, дію яких треба обов'язково враховувати при проведенні аудиту.

Перспективи подальших досліджень Інструментарій аналітичних процедур в аудиті є доволі складним, характеризується великою кіль-

кістю нелінійних даних, а тому з часом повинен бути повністю переведений на комп'ютеризовану основу. Отже, вже зараз актуальна потреба в обґрунтуванні методологічних принципів застосування аналітичних процедур в умовах комплексної автоматизації всіх етапів аудиту.

Література

1. Барановська Т.В. Сутність аналітичних процедур в аудиті через призму економічного аналізу. / Т.В. Барановська // Вісник Житомирського державного технологічного університету: Науковий журнал. Серія: Економічні науки – Житомир, 2010. - Вип. 4(54). – С. 11 - 16.
2. Дегтяренко А.В. Управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 / А.В. Дегтяренко; Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва – Харків, 2010. – 20 с.
3. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація: монографія / Н.І. Дорош - К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. - 402 с.
4. Івахненко С.В. Використання аналітичних процедур для підвищення ефективності аудиту. / С.В. Івахненко, Т.В. Іськович // Магіструм: збірник наукових праць Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія: Економічні науки. - К., 2005. – Вип. 18. - С. 35 – 40.
5. Іськович Т.В. Проведення аналітичних процедур в умовах використання комп'ютерної техніки. / Т.В. Іськович, С.В. Івахненко // Магіструм: збірник наукових праць Національного університету «Києво-могилянська академія». Серія: Економічні науки. - К., 2005. – Вип. 18. - С. 87 – 98.
6. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2007 року. / Пер. 3 англ. мови О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2007. – 1172 с.
7. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. / Є.В. Мних - К: Центр навчальної літератури, 2003. - 412 с.
8. Мороз Ю.Ю. Побудова організаційної моделі фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. / Ю.Ю. Мороз // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету: Науково-теоретичний збірник. – Житомир, 2009. - Вип. 2(25). – С. 242-250.
9. Островська О.А. Модель ідентифікації стійкості фінансового стану підприємства. / О.А. Островська // Економіка Крима. - 2003. - № 8. - С. 55 - 60.
10. Робертсон Дж. Аудит. / Пер. с. англ. - М.: KPMG, Аудиторская фирма «Контакт», 1993. - 474с.
11. Пелешко Н.М. Аналітичні процедури аудиту доходів і витрат підприємства / Н.М. Пелешко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": збірник наукових праць. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів., 2009. - Вип. 647. – С. 458 – 462.
12. Смачило В.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. / В.В. Смачило, Ю.В. Будникова // Економічний простір: збірник наукових праць Придніпровської

УДК 336.64:330.341.1

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Смоляров Ю.Г.

В статті проведено визначення змісту фінансового механізму та особливостей його формування в інноваційній діяльності з точки зору системного підходу, що базується на розгляді цього виду діяльності, як сукупності складних відносин між державою, інституціональною сферою та суб'єктами господарювання, що залежать від сучасних економічних процесів на мікро- та макрорівнях.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економічних перетворень в Україні загострюється конкуренція товаровиробників на внутрішніх та зовнішніх ринках, підвищуються вимоги споживачів, тому постійні нововведення можуть стати одним із факторів отримання конкурентних переваг. Наряду з цим деякі галузі економіки доведені до занепаду і їх виживання може бути тільки на основі інноваційного розвитку. При рішенні багатьох економічних задач завжди постає проблема фінансування її реалізації. При впровадженні інновацій ця проблема загострюється, так як здійснення проектів завжди пов'язано з залученням інвестицій і ризиком. Поширення нововведень значно прискорюються, коли вони забезпечені відповідними фінансовими ресурсами і пов'язані безпосередньо з споживчим сектором економіки. Сфера їх поширення і напряму залежить від фінансових відносин

суб'єктів економічної діяльності, структури й обсягу інвестицій, здібностей концентрувати їх на пріоритетних напрямках

Це ставить перед економічною теорією і практикою питання про розроблення і вдосконалення фінансового механізму інноваційної діяльності в різних галузях господарювання.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження пов'язані з визначенням змісту і сутності категорії „фінансовий механізм” знайшли широке відображення в працях багатьох вітчизняних і закордонних вчених: І.Т. Балабанова, Т.Е. Бондар, Д.Д. Бутакова, Э.А. Вознесенського, Н.Е. Іваницького, В.П. Заяц, М.К. Казака, С.Я. Огородника, В.Н. Суторміної, В.М. Родіоновой, В.М. Федосова, С.Я. Фісенко. Питання фінансового забезпечення та фінансового механізму інноваційної діяльності досліджували вчені: М. Л. Гончарова, О. А. Розкішна, В.П. Мікловда., В.І. Попади-

нець., М.М. Тупиця, О.А. Хименко. І. Б. Щербань, І. Б. та інші. Дослідження літературних джерел показало існування багатьох завдань, які ставить проблема фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки. Автори в більшості розглядають проблему формування фінансового механізму, як на державному, регіональному рівні, так і стосовно окремих суб'єктів господарювання, при цьому підтверджується необхідність пошуку ефективних рішень, щодо фінансового забезпечення інновацій. та розробки фінансового механізму інноваційної діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є визначення змісту фінансового механізму та особливостей його формування в інноваційній діяльності з точки зору системного підходу, що базується на розгляді цього виду діяльності, як сукупності складних відносин між державою, інституціональною сферою та суб'єктами господарювання, що залежать від сучасних економічних процесів на мікро- та макрорівнях.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження сутнісних характеристик фінансового механізму інноваційної діяльності [1,4] дозволяє стверджувати, що даний механізм включає в себе фінансовий, економічний і управлінський зміст.

Як система методів він покликаний забезпечувати і регулювати як вартісні відносини за допомогою формування грошових засобів, так і процес руху вартості, забезпечуючи єдність та синхронізацію грошових і матеріально-речових потоків, а також направлення руху вартості, що забезпечує досягнення цільових директив за рахунок реалізації фінансової політики. Отже, фінансовий механізм інноваційної діяльності як складова частина процесу управління фінансами представляє собою взаємопов'язану систему методів регулювання вартісних відносин, процесу і спрямування процесу руху вартості з метою реалізації інноваційної діяльності в рамках економічної системи.

Фінансовий механізм інноваційної діяльності як інструментарій впливу здатний кількісно і якісно впливати на інноваційну активність господарюючих суб'єктів. Кількісний вплив характеризується пропорціями мобілізованих, розділених і тих, що використовується фінансових ресурсів, якісний – впливом на матеріальні інтереси учасників відтворювального процесу через відповідні форми організації фінансових відносин.

Можливості кількісного впливу фінансового механізму інноваційної діяльності на вказаний процес визначаються об'ємом мобілізованих і розподілених фінансових ресурсів. Саме величина фінансових ресурсів і напрямки їх використання можуть впливати на пропорції розподілу додаткових засобів виробництва, рівень технічного оснащення підприємства і т.д. Змінюючи розміри фінансових ресурсів, які залишені в розпорядженні суб'єктів господарювання, встановлюючи напрямки найбільш ефективного вкладення за-

собів, домагаючись розподілу фінансових ресурсів у відповідності з оголошеними пріоритетами, суспільство може впливати на розвиток виробництва в бажаному напрямку.

Якісний вплив залежить від тих можливостей впливу на матеріальні вигоди учасників відтворювального процесу, якими володіє та чи інша конкретна форма фінансових відносин. При якісному впливі важливий не сам по собі розмір фінансових ресурсів, а те яким чином вони формуються, в яких формах і на яких умовах здійснюється їх рух і використання.

Таким чином, фінансовий механізм інноваційної діяльності виступає в якості активного інструменту управління економікою. Цей інструмент має дві сторони; з однією сторони він детермінований об'єктивно існуючими фінансовими відносинами, а з іншої – виступає знаряддям реалізації цілеспрямованої фінансової політики держави.

Системний підхід до формування і реалізації фінансового механізму інноваційної діяльності вимагає необхідність врахування фінансового механізму зовнішнього рівня при формуванні і реалізації фінансового механізму нижчого рівня і навпаки. При цьому слід враховувати комплексний, системний і диференційований підхід, а також адекватність фінансових інструментів поставленим цілям для рішення конкретних завдань.

Модель функціонування фінансового механізму інноваційної діяльності на мікро- та макрорівнях в сучасних умовах можна представити в вигляді схеми (Рис. 1.)

Таким чином, фінансовий механізм держави та інституціональної сфери визначає операційні можливості фінансового механізму інноваційної діяльності господарюючого суб'єкта, тобто є кордонами прийняття фінансових рішень.

На макрорівні здійснюється напрацювання фінансових важелів, за допомогою яких реалізується вплив на економічні інтереси суб'єкта і розробка порядку і методів їх організації, а також наділенні вироблених форм фінансових відносин стимулами.

В свою чергу, фінансовий механізм підприємства регулює внутрішньогалузеві і внутрішні фінансові відносини. Кожен інструмент, який використовується в фінансовому механізмі підприємства, відображається на фінансових відносинах галузі і навпаки. Кожен фінансовий механізм характеризується цільовою спрямованістю, об'єктом впливу, сумою яка розподіляється, строком та масштабом дії, ризиком, дохідністю, а також ступенем впливу, який визначає вплив на швидкість трансформації фінансових ресурсів, їх структуру і напрямки в процесі руху вартості. Формуючи фінансовий механізм, суб'єкт управління здійснює вплив саме на ці параметри, вибираючи для рішення фінансових проблем або завдань той чи інший інструмент. Внутрішнє ув'язування складових (структурних і функціональних) ланок

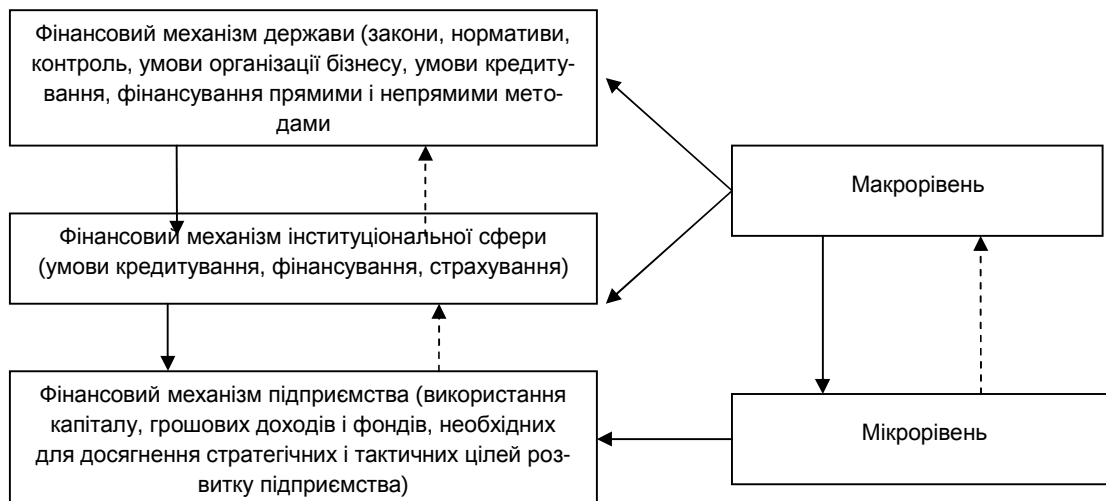

Рис.1 Модель функціонування фінансового механізму інноваційної діяльності на макро- і мікрорівнях

На рівні господарюючого суб'єкта фінансовий механізм інноваційної діяльності трансформується у взаємопов'язану систему фінансових форм і методів управління грошовими фондами господарюючого суб'єкта. Фінансовий механізм забезпечує досягнення цілей організації, мінімізацію зовнішніх та внутрішніх ризиків, а також стабільність, рентабельність, ліквідність і адекватність діяльності організації зовнішньому середовищу і потребам клієнтів. При цьому слід використовувати комплексний, системний і диференційований підхід, а також адекватність фінансових інструментів поставленим цілям для рішення конкретних завдань.

Виділені рівні фінансового механізму інноваційної діяльності взаємопов'язані і взаємозалежні. Разом з цим вони функціонують відносно самостійно. Ця обставина визиває необхідність постійного узгодження складових фінансового механізму інноваційної діяльності.

Являючись складовою частиною фінансової системи, фінансовий механізм в свою чергу складається з ряду взаємопов'язаних елементів, які забезпечують необхідний рівень його впливу на сферу фінансових відносин, що знаходить своє відображення в структурі фінансового механізму.

Аналіз існуючих точок зору [2,3,4,5] свідчить про неоднозначність визначення структури фінансового механізму і складності його конструкції, а окремі моменти, на наш погляд, потребують уточнення. Так, деякі автори відносять до фінансових методів – методи планування, прогнозування і матеріального стимулювання, тобто методи управління. Тоді як дія фінансових методів виявляється в утворенні і використанні грошових фондів, тобто фінансові методи – спосіб впливу на процес розподілення грошових фондів, руху вартості. В зв'язку з цим, більш доцільним

представляється віднесення таких категорій як планування і прогнозування в інформаційний блок фінансового механізму. А до фінансових методів слід віднести такі, що дозволяють реалізувати накопичення і використанні фінансів; оподаткування, інвестування, кредитування, система розрахунків, страхування, оренда, лізинг, заставні операції, взаємовідносини з засновниками, господарюючими суб'єктами, органами влади. До фінансових важелів відносять такі категорії як дохід, собівартість [34, С. 50-51.] але вони є загальноекономічними поняттями. Той факт, що вони використовуються в фінансовій сфері, напевно чи служить основою вважати їх фінансовими методами і важелями. Тому з'являється необхідність визначення статусу фінансових важелів, методів і співвідношення в них фінансового, економічного і управлінського змісту.

Структурні елементи фінансового механізму інноваційної діяльності повинні бути адекватні складу елементів механізму взагалі. У відповідності з цим структура механізму повинна містити наступні блоки: інструменти, важелі, силу, що приводить механізм в дію і організаційну структуру, яка передає рух. Співвідношення економічного, управлінського і фінансового змісту в структурних елементах буде визначатись ієрархією і природою економіки, управління і фінансів, а також розподіленням їх сфер діяльності.

Економіка розглядає відносини вартісних категорій, вивчає сутнісні характеристики і взаємовідносини між ними. Фінанси характеризують процес формування і використання грошових фондів, які створені розподілом вартості в процесі руху у відповідності з її внутрішньою структурою і кругообігом. Економічні категорії тільки в процесі свого формування і використання розкривають свою сутність. Без цього процесу економічна категорія сама по собі свого призначення

економічного важелю виконати не зможе. Іншими словами, економічні категорії проявляють свою подвійність за допомогою фінансів. Управління, як вже відмічалось вище, представляє собою цілеспрямований вплив суб'єкта управління на його

об'єкт з метою досягнення конкретного результату в рамках визначеної економічної системи. Всі ці категорії характеризують і визначають процес руху вартості, тому з цієї точки зору їх необхідно розглядати у взаємозв'язку.

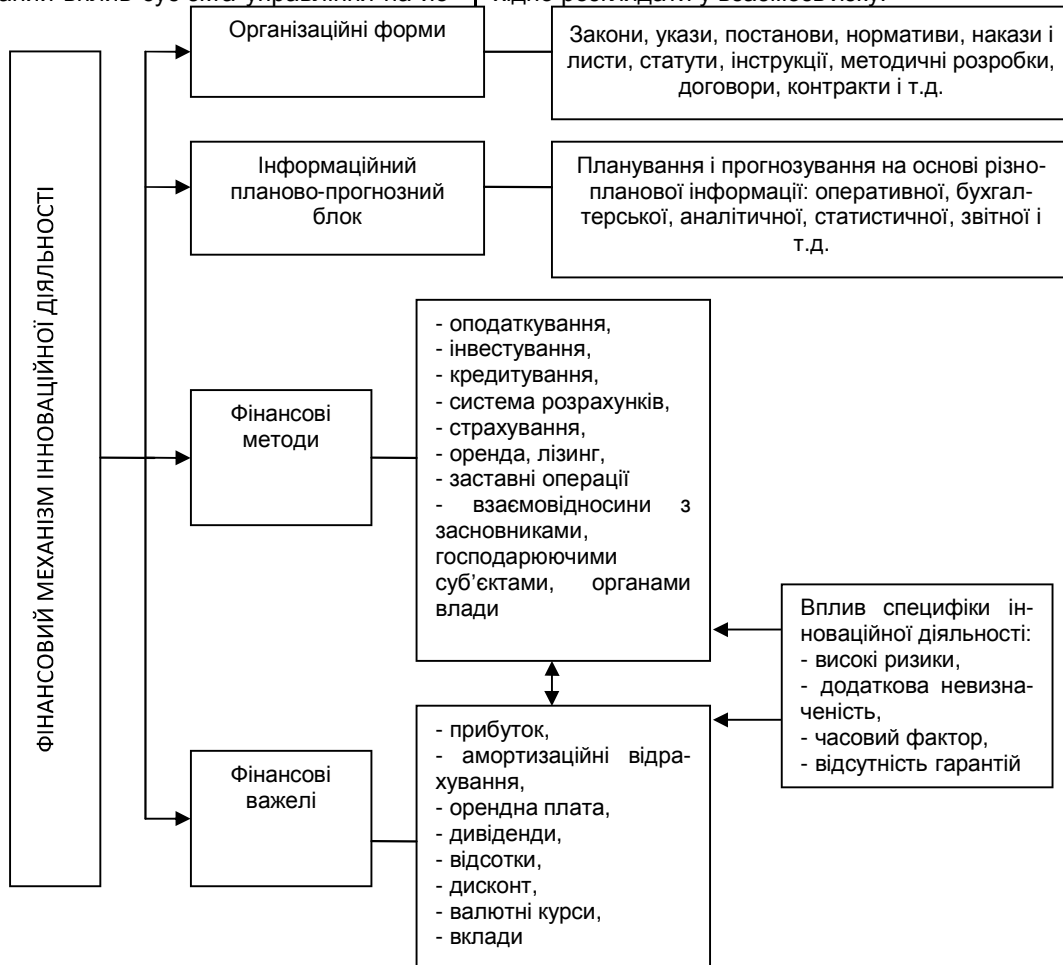

Рис.2. Структура фінансового механізму інноваційної діяльності

Таким чином, можна зробити висновок, що економіка характеризує вартісні відносини, фінанси – процес руху вартості, а управління надає їм вектор, тобто є силою яка призводить до руху вартісні процеси. Виходячи із цього, економічна і фінансова складові будуть переважати в блоці інструментів фінансового механізму інноваційної діяльності. Управлінський зміст стає переважаючим в організаційній структурі і силі, що приводить механізм до руху.

Організаційною структурою, що приводить механізм до руху і має управлінський зміст, є нормативно-правове забезпечення, яке включає в себе сукупність правових норм і законів, законодавчих і підзаконних актів як в галузі фінансів, на основі яких регулюються всі фінансові відносини, так і в галузі інноваційної діяльності.

Силою, яка передає рух, виступає прийняття рішень з приводу вибору конкретних фінансових технологій до вирішення фінансових завдань. Відмітимо, що під вказаними фінансовими технологіями ми розуміємо процес формування нових

фінансових інструментів і нових схем використання різноманітних фінансових інструментів (як існуючих раніше, так і знову створених).

Поточне корегування рішень з приводу вибору конкретних фінансових технологій до рішення фінансових задач буде здійснюватись на основі постійного аналізу різноманітної, в тому числі і фінансової інформації за допомогою прогнозування і планування. На цій стадії визначаються конкретні параметри методів і інструментів впливу фінансового механізму на процес здійснення інноваційної діяльності.

На основі проведеного в аналізі пропонується розроблена структура фінансового механізму інноваційної діяльності (Рис.2), яка, на наш погляд, найбільш повно відображає його сутність і роль.

Висновки Фінансовий механізм представляє собою визначений спосіб організації системи фінансових відносин, що відтворює рух вартості і який приводиться до руху за допомогою комплексного використання полягаючих в його основі фінансових інструментів і нових схем використання різноманітних фінансових інструментів (як існуючих раніше, так і знову створених).

нансів через реалізацію ними своїх функцій. Під фінансовим механізмом інноваційної діяльності будемо розуміти систему взаємопов'язаних елементів, які впливають на формування і рух грошових коштів з метою забезпечення підвищення частки додаткової вартості при здійсненні цієї діяльності.

Розроблена структура фінансового механізму інноваційної діяльності і визначені його складові та їх основні сутнісні характеристики дозволять обґрунтувати і розробити засади реалізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності на конкретних об'єктах економіки.

Література

1. Державні фінанси: Учб. посібн. / [В.М. Федосов, Л.Д. Буряк, Д.Д. Бутаков і інші]; під ред. В.М. Федосова, С.Я. Огородника, В.Н. Суторміної. – К: Либідь, 1991. – 440 с.
2. Гончарова, М. Л. Фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств // М. Л. Гончарова, О. А. Розкошна // Фінанси України: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2010 р.) : в 7 т. - 2010. – Т. 5. – С. 35-37.
3. Смоляров Ю.Г. Сутність інновацій та шляхи їх фінансування // Ю.Г. Смоляров. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси та кредит». - 2004. - № 1.- С. 50-54.
4. Мікловда В.П. Фінансовий механізм налагодження інноваційно-інвестиційної діяльності в регіонах. / В.П. Мікловда, В.І. Попадинець, М.М.Тупиця, О.А. Хименко О.А.// Наука та інновації.- 2008. - Т 4. - № 1. - С. 96–106.
5. Щербань, І. Б. Обґрунтування фінансового механізму інноваційної та інвестиційної діяльності в регіоні / І. Б. Щербань // Вісник Української академії банківської справи.. – 2003. - № 2.- С.83-88.

УДК 658+338,434

МЕТОДИ ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ АДАПТАЦІЇ І РІВНЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ РИНКУ

Зінченко Т.В.

У статті розкриті і обґрунтовані методи оцінки процесів адаптації і рівня фінансово-кредитних відносин підприємств до умов ринку, які реалізуються на сучасних підприємствах. Подана статистична оцінка стану фінансово-кредитних відносин підприємств в умовах ринкових взаємодій.

Постановка проблеми у загальному.

Сучасний етап розвитку нашої держави зумовлює високі вимоги до оцінки ефективності функціонування економічних систем різних рівнів. Але основна увага приділяється саме підприємству як первинній, основній, самостійній ланці народного господарства, що створює конкретні економічні блага, а отже, є першоосновою національного багатства України. Вивчення досвіду ринкових перетворень у нашій державі свідчить передовсім про надто велику кількість економічно недоцільних бізнес-проектів. Звичайно, не останню роль у невдачах діяльності суб'єктів господарювання відіграє постійна нестабільність зовнішнього середовища, але внутрішні чинники також не слід ігнорувати. Реагуючи на зміни у ринковому середовищі, підприємство повинне своєчасно приймати правильні управлінські рішення та адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища господарювання. Для визначення ефективності прийнятих рішень потрібно проводити оцінку процесів адаптації. Необхідність проведення своєчасної оцінки процесів адаптації підприємства та визначення рівня фінансово-кредитних відносин обумовлена проблемністю ситуацій розвитку економічного механізму функціонування, встановлення взаємовигідних умов формування фінансово-кредитних ресурсів підприємства в умовах ринку, потребою прискорення темпів регулювання діяльності та якісного вдосконалення системи менеджменту і маркетингу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оцінки процесів адаптації підприємств до зміни умов середовища розглядали

вчені С. Алексєєв [3, с. 26-142], В. Денисов [8, с. 6-239], О. Єлісєєва [4, с. 8-183], А. Колосов [9, с. 9-414], С. Кравченко [6, с. 121-137; 1, с. 38-64], В. Стукач [2, с. 22-114] та ін. У наукових публікаціях вчених розглядаються особливості адаптивної організації діяльності підприємства, теорія, методи та практика побудови системи управління адаптивним розвитком в умовах нестабільності зовнішнього середовища і необхідності завоювання конкурентних переваг на ринку. Значна увага приділяється аналізу сутності адаптивного розвитку підприємства та сучасним тенденціям управління ним; пропонуються розроблені моделі адаптивного управління підприємством. Висвітлюються також методичні положення по використанні системи показників адаптивності в управлінні конкурентноздатністю підприємства, формується система адаптивного планування. Проводиться аналіз тенденцій і результатів адаптивного розвитку підприємств, розробляється інформаційна основа діагностики адаптивних процесів, оцінюються фактори адаптованості господарюючих суб'єктів. Особливості формування та розвитку фінансово-кредитних відносин підприємств досліджували вчені С. Аржевітин [10, с. 7-367], М. Дем'яненко [11, с. 4-145], С. Онисько [12, с. 5-135], В. Опарін [13, с. 7-230], Т. Степанова [14, с. 5-19] та ін. У своїх наукових розробках вчені розкривали роль фінансових ресурсів та фінансових відносин підприємств у побудові ефективної фінансової системи держави; розглядали проблеми вдосконалення кредитних відносин сільськогосподарських товаровиробників з кредитними установами, проводили оцінку кредитного забезпе-